

Завдання 3.1. Виявлення провідного типу пам'яті

Мета завдання: опанувати методику визначення провідного типу пам'яті.

Оснащення: секундомір, таблиці з набором слів і словосполучень, таблиця з цифрами, таблиця з геометричними фігурами, листи паперу з набором слів для запам'ятовування.

Слухова пам'ять. Експериментатор читає вголос слова. Слова вимовляються з інтервалом у 5 секунд. Через 10 секунд після того, як експериментатор прочитає усі 20 слів, випробовувані за командою починають записувати в протокол усі слова, що запам'яталися, слова можна записувати в протокол у будь-якому порядку, як запам'яталися.

(Можливий перелік слів: *фарба, ріпа, книга, виделка, кішка, якір, ложка,*

справа, кіно, хмара, сонце, танок, рука, чашка, гора, тінь, бритва, свічка, вікно, трава).

Зорова пам'ять. Експериментатор роздає випробовуваним картки із словами так, щоб текст не був видний. По команді випробовувані перевертають картки текстом догори і читають слова впродовж однієї хвилини. Потім за командою закривають картки, і через 10 секунд починають записувати слова, що запам'яталися.

(Можливий перелік слів: *чашка, солдат, будинок, стіл, річка, трава, сом, дерево, батарея, вікно, яблуко, море, артист, цвях, машина, зірка, вогонь, щітка, м'яч, черевик).*

Смислова пам'ять. Експериментатор голосно і виразно один раз зачитує з інтервалом за часом достатнім для того, щоб випробовуваний зробив потрібні йому позначки, 20 понять. Випробовуваний відразу після пред'явлення чергового стимулу робить у протоколі зарисовки і позначки (але не словесні), фіксуючи, таким чином, ті асоціації, які вони у випробовуваного викликають. *Через 30-60 хвилин* випробовуваний, за допомогою своїх позначок, записує усі 20 понять. При відтворенні понять випробовуваний користується своїми позначками. При цьому треба точно відтворити поняття.

(Можливий перелік понять: *смачна вечеря; веселе свято; журба; дружба; сильне бажання; радість; спека; спільна робота; ранкова зарядка; недільний вечір; урочиста зустріч; теплий прийом; книжковий магазин; футбольний матч; газетний огляд; улюблений урок; центральна вулиця; рідне вогнище; закордонна мандрівка; холод).*

Логічна пам'ять. Студентам зачитують 20 словосполучень. Після закінчення, через 10-20 секунд, пред'являють тільки одне слово з раніше пред'явлених словосполучень. Випробовувані повинні відтворити повне словосполучення.

(Можливий перелік словосполучень: *бравий солдат; відомий артист; висока сосна; полуденна спека; гірська вершина; паперовий літак; блакитна лагуна; електронна пошта; овочева рагу; пасажирський потяг; сильний вітер; мертве море; зоряне небо; товста книга; зелена трава; піонерська краватка; гарний друг; злий собака; снігова буря; друкувальна машинка).*

Результати завдань занесіть у таблицю 3.1.

Таблиця 3.1 – Бланк реєстрації та обробки даних на дослідження провідного типу пам'яті

Вид пам'яті	Кількість пред'явлених слів (А)	Кількість відтворених слів (В)	Коефіцієнт пам'яті $\Pi = B/A$
Слухова	20		
Зорова	20		
Смислова	20		
Логічна	20		

Оформлення завдання. Заповніть таблицю 3.1. Зробіть висновок про те, який тип пам'яті у Вас переважає.

Завдання 3.2. Визначення об'єму короткочасної пам'яті

Визначення об'єму слухової пам'яті. Для визначення об'єму короткочасної слухової пам'яті необхідно встановити ту максимальну кількість знаків, яку людина може засвоїти на слух з одного пред'явлення і точно відтворити.

Експериментатор зачитує 1-й ряд цифр (табл. 3.2). Студенти прослуховують цей ряд повністю, а потім записують його у своєму зошиті. Далі експериментатор диктує 2-й ряд. Студенти прослуховують і записують його і так далі. Після того, як продиктовані всі ряди цифр, експериментатор знову починає диктувати ці ж ряди цифр для перевірки правильності відтворення рядів. Якщо 1-й, 2-й і 3-й ряди записані вірно і в правильній послідовності, а в 4-му ряду виявлені помилки (змінений порядок цифр, величина ряду, невірно записана цифра), то об'єм пам'яті дорівнюватиме кількості цифр у 3-му ряду, тобто п'яти.

Таблиця 3.2 – Таблиця для визначення об'єму слухової короткочасної пам'яті

№ ряду	Кількість чисел в ряду									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	8	5	3							
2	1	4	6	3						
3	3	9	1	4	8					
4	4	6	8	2	5	3				
5	3	5	1	6	4	8	2			
6	2	4	7	5	8	3	9	6		
7	5	8	6	7	4	1	3	9	8	
8	6	5	8	3	9	2	5	4	3	7

Визначення об'єму зорової пам'яті. Для визначення об'єму короткочасної зорової пам'яті необхідно встановити ту максимальну кількість знаків, яку людина може засвоїти з одного зорового пред'явлення і точно відтворити.

Визначення об'єму зорової пам'яті при впізнаванні. Випробовувані повинні запам'ятати фігури, зображені в таблиці («9 геометричних фігур», рис. 3.3 – ліворуч). Після цього їм пропонується показати фігури, що запам'яталися, на зразку (рис. 3.3 – праворуч). На запам'ятовування дається 1 хв.

Визначення об'єму зорової пам'яті при відтворенні. Намалуйте квадрат, розділіть його на 9 рівних частин, як при грі в хрестики-нулики. Потім впродовж 1хв розглядайте фігури на рис. 3.4. Закрийте малюнок і зобразіть фігури малюнка за пам'яттю в підготовленому Вами квадраті.

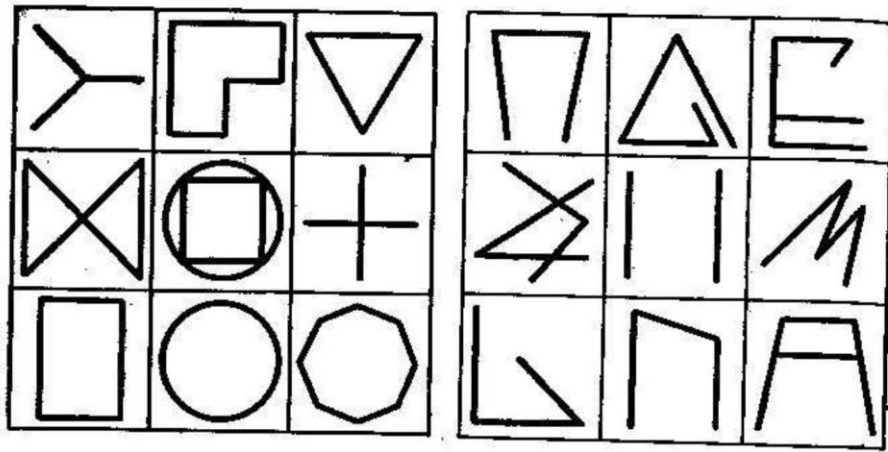

Рисунок 3.3 – Фігури для перевірки пам'яті: ліворуч – на впізнавання; праворуч – на відтворення

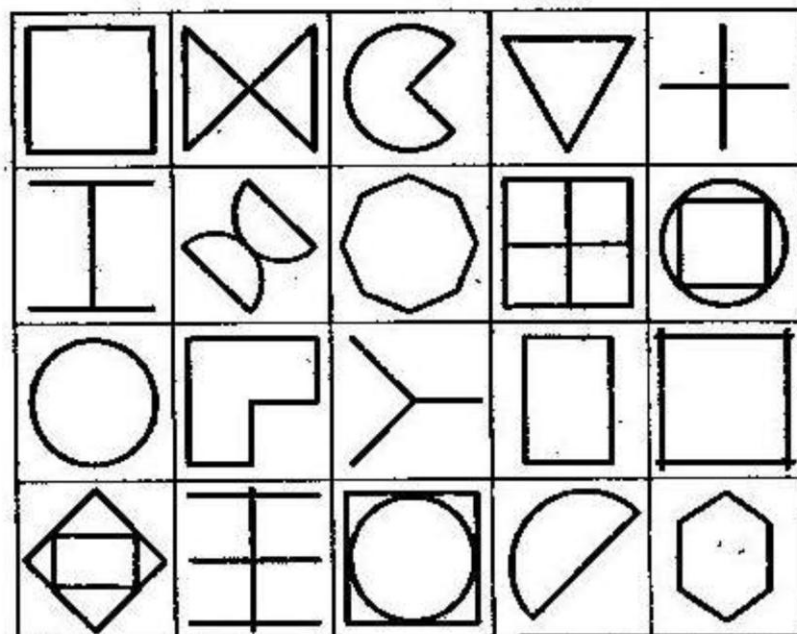

Рисунок 3.4 – Таблиця для перевірки пам'яті на впізнавання

Оформлення задання. Зробіть висновок про об'єм Вашої слухової і зорової пам'яті.

Розрахуйте об'єм зорової пам'яті (при впізнаванні та відтворенні) у відсотках. Для цього, кількість фігур, які ви правильно відтворили, потрібно розділити на кількість зображених на рисунку фігур і частку помножити на 100.

Завдання 3.3. Залежність запам'ятовування від установки

Випробовуваним зачитують слова (серії А), які потрібно записати після закінчення читання одне під іншим, незалежно від їх порядку в ряду. При перевірці експериментатор повільно читає слова, випробовувані відмічають відтворені вірно.

Далі читають другий ряд (серія Б) і просять після закінчення читання мовчки написати, незалежно від порядку в ряду, слова, які залишилися в пам'яті та містять літеру «О». Але після закінчення читання експериментатор просить, окрім слів, що

містять літеру «О», записати також усі інші слова тільки що прочитаного ряду. Потім проводять перевірку. Випробовувані підраховують, скільки слів із літерою «О» вони запам'ятали в серіях А і Б. Потім вираховують відношення кількості слів, що запам'яталися, з літерою «О» у серіях А і Б. Відношення відбиває, у скільки разів більше запам'яталося слів при установці та без установки.

Серія А: *міра, вода, чаша, гора, шуба, зола, душа, коза, тила, роса, мода, хмара, нога, зима, рота, річка.*

Серія Б: *нива, шкіра, дача, соха, губа, ноша, рука, жаба, каша, сова, поза, суходіл, доза, місяць, троянда, лапа.*

Оформлення завдання. Зробіть висновок щодо залежності запам'ятовування від установки.

Завдання 3.4. Визначення оперативної пам'яті

Методика призначена для оцінки оперативної пам'яті (об'єму, стійкості, продуктивності).

Обстежуваним зачитуються ряди однозначних чисел. Завдання – запам'ятати ці числа, виконати усно операції складання кожного попереднього числа з кожним наступним і записати суми. Пред'являється 10 рядів по 5 однозначних чисел у кожному.

Максимальне число сум – 40. Інтервал між зачитуванням у ряду чисел – 15 с. Числа підбираються так, щоб їх суми не перевищували 9. Результати записуються стовпчиком. Перед контрольним завданням повинне бути тренувальне (3-5 спроб).

Перед початком роботи відмітьте, де обстежувані повинні записувати відповіді. У процесі роботи стежте, щоб вони не записували числа під час їх зачитування.

Перед початком роботи зачитайте інструкцію. «Вам зачитують ряди з 5 однозначних чисел. Ваше завдання – запам'ятати ці числа в тому порядку, в якому вони будуть зачитані. Потім усно скласти 1 число з 2, 2 із 3, 3 із 4, 4 із 5, а отримані 4 суми записати в «Листі запису відповідей» у таблицю «Оперативна пам'ять» у рядок.

Закінчення ряду чисел позначають, акцентуючи наголос на останньому числі.

Наприклад: 2, 5, 3, 1, 4.

Потрібно скласти $2 + 5 = 7$, $5 + 3 = 8$, $3 + 1 = 4$, $1 + 4 = 5$.

Записують: 7, 8, 4, 5. Ці операції ви повинні робити усно, утримуючи в пам'яті початкові, пред'явлені числа.

Час виконання – 3 - 5 хв.

Зараз Вам зачитують числа. Узяли олівці! УВАГА!»!

ВАРІАНТ 1

- 1) 5, 2, 7, 1, 4;
- 2) 3, 5, 4, 2, 5;
- 3) 7, 1, 4, 3, 2;
- 4) 2, 6, 2, 5, 3;
- 5) 4, 3, 6, 1, 7;

(пауза 8 с.)

- 6) 4, 2, 3, 1, 5;
- 7) 3, 1, 5, 2, 6;
- 8) 2, 3, 6, 1, 4;
- 9) 5, 2, 6, 3, 2;
- 10) 3, 1, 5, 2, 4;

ВАРІАНТ 2

- 1) 2, 4, 1, 7, 1
- 2) 6, 3, 5, 1, 7
- 3) 1, 4, 2, 5, 3
- 4) 5, 1, 7, 2, 6
- 5) 3, 1, 3, 4, 2
- 6) 8, 1, 5, 2, 6
- 7) 5, 2, 7, 1, 4
- 8) 4, 1, 7, 2, 6
- 9) 7, 1, 4, 3, 5
- 10) 2, 5, 1, 4, 3

ВАРІАНТ 3

- 1) 2, 5, 3, 1, 4
- 2) 4, 2, 6, 1, 6
- 3) 3, 6, 2, 5, 1
- 4) 7, 2, 6, 3, 5
- 5) 5, 3, 1, 4, 2
- 6) 1, 7, 2, 6, 1
- 7) 8, 1, 4, 2, 6
- 8) 6, 2, 5, 3, 1
- 9) 4, 1, 6, 2, 7
- 10) 1, 8, 1, 4, 3

ВАРІАНТ 4

- 1) 6, 2, 5, 1, 3
- 2) 2, 7, 1, 5, 2
- 3) 4, 2, 6, 3, 5
- 4) 5, 1, 3, 6, 2
- 5) 1, 5, 2, 7, 2
- 6) 7, 2, 5, 3, 1
- 7) 5, 2, 4, 1, 3
- 8) 3, 6, 2, 1, 5
- 9) 8, 1, 4, 2, 1
- 10) 2, 5, 1, 4, 3

«СТОП! ПОКЛАСТИ ОЛІВЦІ».

Оформлення завдання. Оцінку оперативної пам'яті зробіть за кількістю правильно відтворених сум відповідно до таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Шкала бальних оцінок

К-ть правильно відтворених сум	29 і менш	0-33	34-37	38-40
Бали	2	3	4	5

«Ключі» для перевірки правильності відповідей у завданні 3.4

ВАРІАНТ I				ВАРІАНТ II				ВАРІАНТ III				ВАРІАНТ IV			
7,	9,	8,	5	6,	5,	8,	8	7,	8,	4,	5	8,	7,	6,	4
8,	9,	6,	7	9,	8,	6,	8	6,	8,	7,	7	9,	8,	6,	7
8,	5,	7,	5	5,	6,	7,	8	9,	8,	7,	6	6,	8,	9,	8
8,	8,	7,	8	6,	8,	9,	8	9,	8,	9,	8	6,	4,	9,	8
7,	9,	7,	8	4,	4,	7,	6	8,	4,	5,	6	6,	7,	9,	9
6,	5,	4,	6	9,	6,	7,	8	8,	9,	8,	7	9,	7,	8,	4
4,	6,	7,	8	7,	9,	8,	5	9,	5,	6,	8	7,	6,	5,	4
5,	9,	7,	5	5,	8,	9,	8	8,	7,	8,	4	9,	8,	3,	6
7,	8,	9,	5	8,	5,	7,	8	5,	7,	8,	9	9,	5,	6,	3
4,	6,	7,	6	7,	6,	5,	7	9,	9,	5,	7	7,	6,	5,	7

Завдання 3.5. Визначення слухової пам'яті

Методика призначена для оцінки об'єму мимовільної короткочасної слухової пам'яті.

Для підготовки методики використовуються два її варіанти, кожен з яких містить по 40 слів, розділених на 4 серії. Відтворення кожної серії повинно займати 20 с. Завдання випробовуваних полягає в запам'ятовуванні і наступному записі слів, що пред'являються. Перші 3 серії в кожному варіанті використовуються як тренувальні. Заліковою є четверта серія слів. Після відтворення кожної серії випробовуваним пропонується впродовж 45 с. записати у будь-якому порядку ті слова, які їм вдалося запам'ятати.

Зараз буде зачитано 10 слів. Намагайтеся їх запам'ятати. За командою «Записати» Ви впродовж 45 с. записуєте ті слова, які ви запам'ятали. За командою: «Стоп» покладіть олівці і приготуйтеся до прослуховування наступних слів. Вам буде пред'явлено 4 серії по 10 слів. За командою: «Закінчити роботу» переверніть бланки і покладіть олівці.

ВАРІАНТ I

<i>1 серія</i>	<i>2 серія</i>	<i>3 серія</i>	<i>4 серія</i>
схід	трава	заєць	хліб
гра	чобіт	липа	світло
міст	гараж	машина	осика
огорожа	токар	село	книга
стілець	місто	лупа	школа
дерево	ящик	кран	лампа
годинник	ложка	рама	шина
шапка	береза	базар	помідор
лопата	міна	квартира	футбол
телефон	яблуко	офіцер	артист

ВАРІАНТ II

<i>1 серія</i>	<i>2 серія</i>	<i>3 серія</i>	<i>4 серія</i>
вода	кедр	папір	овес
павук	вівця	річка	лінія
вовк	клин	колір	кріт
хата	стіл	книга	гриб
фільм	стрічка	знак	гусак
орел	фарби	число	екран
море	краб	щука	змія
поле	миша	вузол	липа
троянда	гілка	слон	робота
віск	небо	пила	льотчик

Після відповідей на питання керівник, що проводить обстеження подає

команду «Приготуватися до прослуховування слів» і зачитує слова. При оцінці результатів враховується кількість правильно записаних слів із четвертої серії, яка переводиться в бали за шкалою оцінки, що наведена у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Шкала бальних оцінок кількості правильно записаних слів

К-ть слів	4 і менш	5	6	7	8	9	10
Бали	2	3	4	6	7	9	10

Оформлення завдання. Результати дослідження занесіть до протоколу і зробіть висновки.

Завдання 3.6. Визначення короткочасної пам'яті

Методика призначена для оцінки короткочасної пам'яті. Обстежуваним диктується спочатку 10 слів, а потім 10 чисел першого ряду. Кожні 10 слів (чисел) диктуються впродовж 20 с. Потім обстежувані за 40 с. повинні в будь-якій послідовності відтворити спочатку числа, а потім слова. Перед зачитуванням 2-ої серії дайте установку на велику продуктивність роботи.

Зараз Вам буде запропонована серія з 10 слів і 10 чисел. Ви повинні запам'ятати їх і після закінчення диктування відтворити їх у будь-якому порядку. За командою «СТОП» припиніть роботу і підкресліть останнє відтворене вами слово (число).

Аналогічно працюватимете і з 2-ою серією.

1 серія

камінь	сукно	хустка	тачка	океан
сумка	буран	шафа	схід	картон

39, 28, 26, 12, 40, 65, 78, 54, 18, 87

2 серія

дзвінок	книга	скло	щур	трава
кухоль	казка	труба	бджола	балкон

16, 59, 73, 28, 42, 31, 65, 18, 84, 37

Оцінку результатів тестування проводять за допомогою табл. 3.5, де кількість правильних відповідей у кожному з варіантів переводять у бали.

Таблиця 3.5 – Оцінка за 9-бальною шкалою

Правильно записані слова (з 20)	19	17-18	15-16	13-14	11-12	9-10	7-8	4-6	3
Правильно записані числа (з 20)	18	16-17	14-15	12-13	10-11	8-9	6-7	4-5	3
Оцінка в балах	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Завдання 3.7. Визначення пам'яті на образи

Методика призначена для вивчення образної пам'яті. Суть методики полягає в тому, що випробовуваному експонується таблиця з 16 образами впродовж 20 с. Образи необхідно запам'ятати і впродовж 1 хв відтворити на бланку.

Зараз Вам буде пред'явлена таблиця з образами (рис. 3.5). Ваше завдання полягає в тому, щоб за 20 с запам'ятати якомога більше образів. Через 20 с. заберуть таблицю, і Ви повинні намалювати або записати (виразити словесно) ті образи, які запам'ятали.

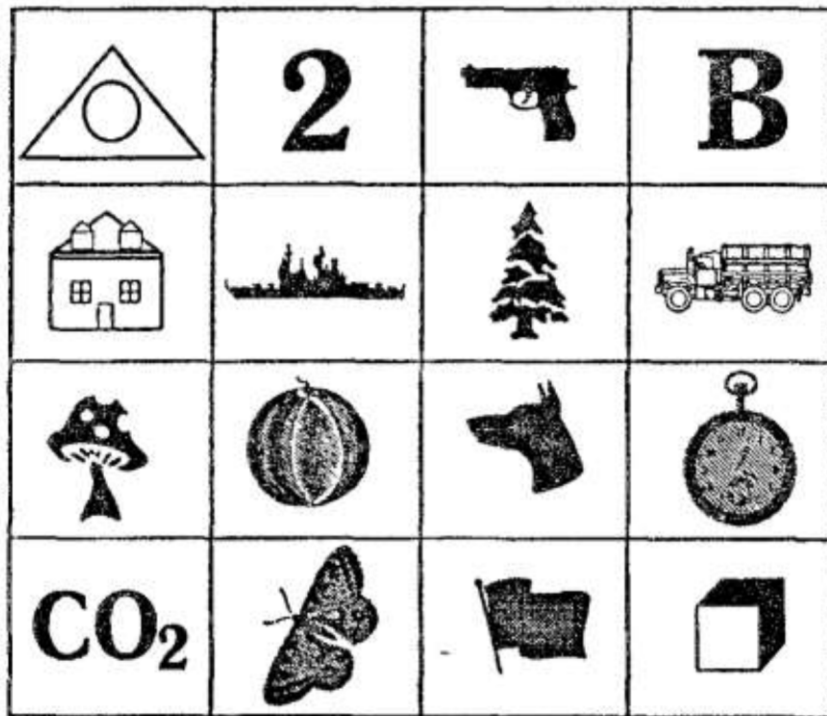

Рисунок 3.5 – Таблиця з образами

Оформлення завдання. Оцінку результатів тестування розрахуйте за кількістю правильно відтворених образів. Норма – 6 правильних відповідей і більше. Методика використовується в групі та індивідуально. Зпишіть висновки у зошиті.

Завдання 3.8. Визначення здатності до впізнавання фігур

Експериментатор пред'являє випробовуваному таблицю із зображенням 9 фігур (рис. 3.6) і пропонує уважно розглянути і запам'ятати ці фігури впродовж 10 с. Після чого випробовуваному показують другу таблицю, з більшою кількістю фігур (рис. 3.7). Випробовуваний повинен виявити серед них фігури з першої таблиці.

Зараз Вам покажуть таблицю із зображенням фігур. У вас є 10 секунд, щоб спробувати запам'ятати якомога більшу кількість фігур.

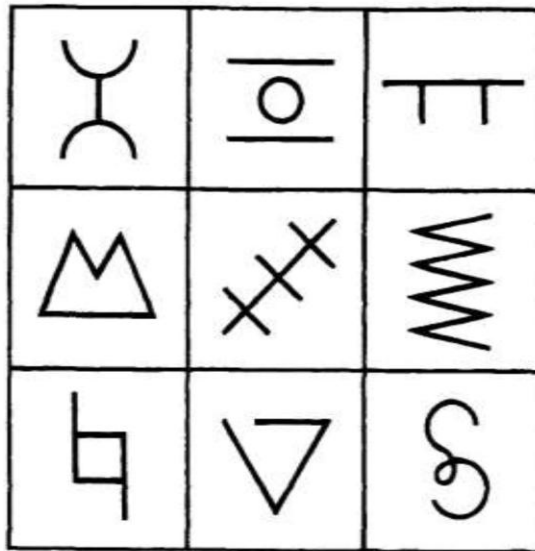

Рисунок 3.6 – Зображення фігур на запам'ятовування (перша інструкція)

На рисунку 3.7 серед фігур необхідно вибрати ті, які бачили в першому випадку.

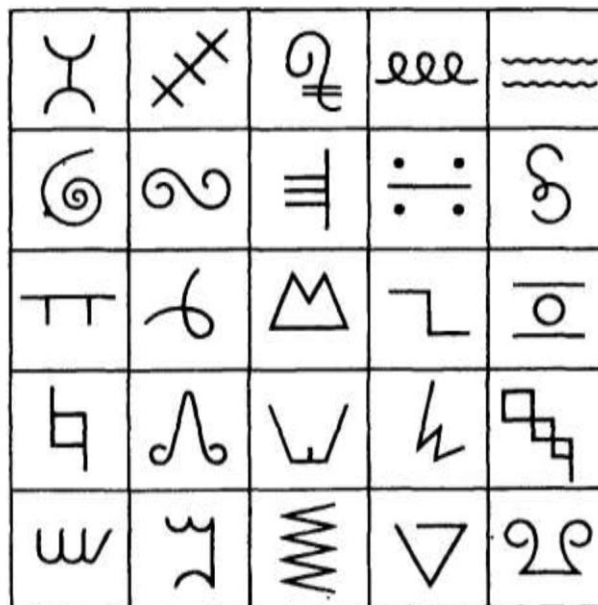

Рисунок 3.7 – Зображення фігур на впізнавання (за другою інструкцією)

Методичні вказівки. Експериментатор відмічає і підраховує кількість правильно і неправильно впізнаних фігур. Рівень впізнавання (E) підраховується за формулою 3.1:

$$E = M/9 + N \quad (3.1)$$

де M – кількість фігур, що правильно впізнані

N – кількість фігур, що неправильно впізнані.

Найбільш оптимальний рівень впізнавання дорівнює одиниці, тому, чим ближче результати випробовуваного до одиниці, тим краще у нього функціонують

процеси впізнавання наочного матеріалу. Аналогічним чином можна досліджувати процеси впізнавання іншого матеріалу – буквеного, цифрового, словесного.

Оформлення завдання. Результати дослідження занесіть до протоколу і зробіть висновки.